

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 450 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-mayda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukxonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

“Zavur kollektor suvlarining kimyoviy tarkibi tahlili va ularni tozalash zarurati (Qoraqalpog‘iston Respublikasi misolida)”.....	20
Kungiratbay Sharipov, Ma‘ruf Nurmanov	
Forming demand and stimulating sales in Uzbekistan.....	26
Musayeva Shoirazimovna	
Членство в ВТО как драйвер развития: взгляд Узбекистана через призму опыта Вьетнама и Казахстана.....	30
Ж.Я.Нуриллаев	
Mamlakatimizda tizimli ahamiyatga molik banklarni aniqlash tartibi va ularning bank tizimi moliyaviy barqarorligiga ta’siri tahlili.....	37
Xolmamatov Farhodjon Kubaevich	
O‘zbekiston respublikasida aholi bandligini ta’minlashdagi dolzarb masalalar	44
Ibragimov Elmurod Gulboynor o‘g‘li	
O‘zbekiston respublikasida elektr energiyasi ta’minoti hajmini yalpi ichki mahsulot hajmiga ta’sirini ekonometrik tahlil qilish.....	48
Fayziyev Rabim Alikulovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining xizmat turlarini takomillashtirish amaliyoti	60
Umurzoqova Adiba Ochilovna	
Qishloq xo‘jaligi kooperativi boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o‘ziga xos xususiyatlari.....	67
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligi mahsulotlari umumiy hajmini prognozlashda ekonometrik modellar (yillik)	72
Qodirov Farxod Amirovich, Bo‘ribaeva Qundiz Muratbaevna	
Oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi tizimini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari.....	77
Mahamatova Maftuna	
Xufiyona va yashirin iqtisodiyotning amaliy tahlili o‘zbekiston miqyosida.....	83
Koshanov Abdimurat Azat uli	
Soliq tizimini barqarorligini belgilovchi omillar tahlili.....	87
Nurillayev Jasurbek Davronbekovich	
Mahalliy budjetlar daromad manbalarini mustahkamlash omillari.....	92
Soatova Nodira Boboxanovna	
Bank infratuzilmasining raqamli transformatsiyasi va resurslar bazasi shakllanishi: nazariy asoslar va texnologik yondashuvlar.....	97
Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich, Jumayev Muzaffar Mahmud o‘g‘li	
Ichki auditning transformatsion potentsiali: tahliliy amallarni takomillashtirish orqali samaradorlikni oshirish.....	102
Misirov Akbarali Pardaboyevich, Ismoilov Asadbek Abdusamat o‘g‘li	
Xorijiy mamlakatlarda yashil moliyalashtirishni rivojlantirish yo‘llari.....	110
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna	
Yashil moliya – iqtisodiy rivojlanish mexanizmi sifatida	117
Nodir Xidirov G‘iyosaliyevich	
Xo‘jalik yurituvchi subyektlarning likvidiligi va moliyaviy barqarorligini ta’minlashning xorij tajribasi va uning amaliy ahamiyati	122
Bauyetdinov M.J.	
Теоретические подходы к определениям агрессий социально - экономической и политической стабильности государства как фактор повышения рекреационных потребностей	128
Алимова Райхона Баходировна	
Innovatsion ta’lim texnologiyalari asosida talabalarning metodik tayyorgarligini shakllantirish.....	139
Komilov Umidjon Normurod o‘g‘li, Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi	

Kichik biznes subyektlarini moliyalashtirish manbalari	143
Nematulloev Suxrob Sobirovich	
Bir qatlamli elastik asosda joylashgan to'sinning seysmik kuchlar ta'siridagi tebranishining V.Z. Vlasov usuli asosida analitik tadqiqi	148
Kamola Xaydarova	
“Sibir daryolarining burilishi” loyihasining tarixiy va retrospektiv tahlili	153
Mahmudov Nosir Mahmudovich	
Sarguzasht turizmini rivojlanishi va sarguzasht turlarda turistlarning xavfsizligini ta'minlashda instruktor-gidlarning roli	159
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
Scientific-theoretical foundations of the use of ict in ensuring management efficiency and security in enterprises	165
Khalilov Bekzod Akhmatovich	
Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish yo'nalishlari.....	171
Mirtursunova Dinara Anvarovna	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini joriy etishni takomillashtirish yo'llari.....	175
Tangriyev Izzat Raxmatullayevich	
Qashqadaryo viloyatida eko va etno turizmni rivojlantirishning istiqbollari va iqtisodiy samaradorligi.....	181
Erkayeva Barno, Xushvaqto'v Ramziddin	
O'zbekiston bank tizimida raqamli valyutalar va yashil investitsiyalar integratsiyasini takomillashtirish	186
Nodirov Azizxon Asrorovich	
Global energiya noaniqligining o'zgaruvchanligi ekonomertik modellari	192
Bexzod Qo'ziboev	
Экоцифра: цифровизация МСП для зеленого устойчивого роста	197
С.С. Убаева	
Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish va ekologik toza hududni yo'lga qo'yishning ahamiyati	201
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
Statistika fanining shakllanish bosqichlari va rivojlanish tendensiyalari.....	206
Nabixodjaev Abbas Abdupattahovich, Umarova Mukaddas Abbasovna	
Hududlarning atmosferaga chiqaradigan zararli chiqindilar miqdorini sanoat mahsulotiga nisbati bo'yicha tahlili	210
Baqoyev Husan Nuriddinovich	
Qayta tiklanadigan vodorod narxlari strategiyasini o'rganish: xarajat noaniqliklarini bartaraf etish	216
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Qishloq xo'jaligini «yashil» iqtisodiyot asosida rivojlantirishga o'tishning zarurligi va mohiyati	221
Yoldoshev Mutalib Ibrohimovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda “yashil investitsiyalar” dan foydalanishning xorij tajribalari	225
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna, Rustamova Nasiba Arslanovna	
Ijtimoiy iqtisodiy ehtiyojlar va ularning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni.....	230
Raxmonova Feruza Musaqlovna	
Oliy ta'lim xizmatlarini ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotda tutgan o'rni.....	234
Mirzaxajeva Shaxzoda Shuxratovna	
Tijorat banklari muammoli kreditlarining likvidlilikka ta'siri.....	240
Karshiyev Adham Anvarovich	
Kichik firmalarning raqobatbardoshligini oshirishning nazariy metodologik jihatlari.....	245
Ruzmetov Davron Ibrogimovich, Aliyev Maqsudbek Erkinovich	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy resurslaridan samarali foydalanish imkoniyatlari.....	251
Talapova Nargiza Baxriddinova	

“Deviant xulq-atvorli o‘smirlarning ijtimoiy moslashuvining psixologik xususiyatlari”	255
Saidbekova Feruza Anvarbek qizi	
Aholi daromadlarini diversifikatsiya qilishda davlat siyosatining roli va imkoniyatlari	258
Nutfullayev Shohrux Mexli o‘g‘li, Qurbanov Ulug‘bek Erkinovich	
Анализ показателей развития зелёной химии по всему миру и в узбекистане за последние десять лет	262
Фозилова Фирангиза Комиловна	
Tijorat banklarining o‘zbekiston respublikasi iqtisodiyotiga ta’siri	270
Masharipov Rasulbek Jo‘rabekovich	
Biznes birlashuvda buxgalteriya hisobi va auditni takomillashtirish yo‘nalishlari	273
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi, Xayitboyeva Laylo Oybekovna, Mirzarayimov Sardorbek Ravshanovich	
O‘zbekiston respublikasida pul-kredit siyosatining maqsadi	277
Adilov Zuxriddin Marip o‘g‘li	
Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarining ishlab chiqarish va bozorlararo aloqalarining statistik o‘zgarish tendensiyalari	281
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
Iqtisodiy bilimlarni shakllanishi va rivojlanishi	286
Po‘latov Abdulloh Xolxo‘jayevich	
Теоретические основы эффективного управления финансовыми ресурсами предприятий с государственной долей (на примере узбекистана)	291
Ахмедов Дилшод Турсункулович	
Robototexnika asoslari va maktab ta‘limida qo‘llanilishi	298
Tuxliyev Muslimbek Sherzod o‘g‘li	
Sun‘iy intellektlar yordamida o‘quvchilarni hayotiy faoliyat ko‘nikmasini shakllantirishi	303
Mirxasilova Zulfiya Kochkarovna, Abdurahmanova Ozoda Djo‘rayevna, Kurbanov Azimjon Jo‘raboy o‘g‘li	
Levi tengsizligi uchun A.N. Kolmogorov teoremlari	316
Saypiddinov Shukurullo Sadrdinovich, Baxramov Rustamjon Qambarali o‘g‘li	
Rivojlanayotgan mamlakatlar bank tizimida raqamli moliyaviy texnologiyalarni joriy etish afzalliklari	320
Xodjimamedov Akmal Ashurovich, Umedov Abdullo Umedovich	
O‘zbekiston respublikasining mdh mamlakatlari bilan tashqi savdo faoliyati tahlili: o‘zgarish tendensiyalari va istiqbollari	326
Ilyosov Asrorjon Axrorjon o‘g‘li, Abdullaev Alisher Maxmudovich, Tuxtasinova Muxayyo Mirzasultonovna	
Elektron tijoratni rivojlantirishning xorij tajribasi	330
Madieva Zuxra Iskandarbekovna	
Inson resurslarini o‘rganishning asosiy yondashuvlari: mohiyat-ta’rifiy tahlil	336
Bakirov Qobiljon Mamatyusupovich	
Bandlikni ta’minlashda davlat tomonidan institutsional muhit yaratishning roli	340
Dilorom Tojiboyeva, Umida Ravshanovna Anvarova	
Mamlakatimizda islom moliyasini rivojlantirish maqsad va choralari	346
Xoliyorov Xomid Boynazarovich	
Разработка экспертной системы для оценки финансового состояния предприятия	352
Tajibayeva Kizlargul Ajiniyazovna	
Farg‘ona vodiysi viloyatlarida kichik biznes ko‘rsatkichlarining o‘zgarishi: panel regressiya tahlili	362
Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi	
O‘zbekiston Respublikasida makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarni hisoblashdagi asosiy muammolar va ularning yechimlari	368
Farmonov Ilhomjon Iqboljon o‘g‘li	
Xorijiy tajriba asosida korxonalar innovatsion faolligini boshqarishni takomillashtirish	374
Hakimova Nozimaxon Sobirjon qizi	
Mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish	380
G‘aniev Elyor Sobirjonovich	
O‘zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishning ahamiyati	386
Mirzayev Muzaffar Maxmudovich	

The role of international investments in greening and ecological rehabilitation of the aral sea region	392
Ospanova Feruza Bazarbaevna	
“Зеленое направление” совершенствования бухгалтерского учета	397
Ибрагимов Гайратжон Артикович	
Xarajatlarni kelib chiqish joylari va javobgarlik markazlari bo'yicha hisobga olishni takomillashtirish	403
Xamidova S.Ya.	
Mintaqalarni iqtisodiy rivojlantirishning metodologik asoslari va ularni takomillashtirish.....	409
Toshaliyeva Saodat Toxirovna	
O'zbekistonda kichik turar joy biznesini rivojlantirishda xorijiy tajribalar	414
Yo'ldashev Bekzodjon Sherzodjon o'g'li	
Tijorat banklarida davlat maqsadli dasturlarini moliyalashtirish yuzasidan ilmiy-nazariy qarashlar.....	419
Shodiyev Shuhrat Sunnat o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing strategiyalaridan foydalanishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	426
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Risk management in commercial banks, methodological approaches and practical implementation	433
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Jarilkapova Naubaxar Paraxat qizi	
The impact of competition on economic growth: evidence from uzbekistan's automotive industry.....	439
Saydaliyeva Dilrabo Baxriddin qizi	
Raqamli texnologiyalarning oliy talim xizmatlarini rivojlantirishdagi o'rni.....	444
Mirzaxadjayeva Shahzoda Shuxratovna	

RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING OLIY TALIM XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHDAGI O'RNI

Mirzaxadjayeva Shahzoda Shuxratovna

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,

"Real iqtisodiyot" kafedrası assistenti

ORCID: 0009-0004-6602-8943

Shaxzodamirzaxadjayeva98@gmail.com

Annotatsiya: Oliy ta'limning raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga ijobiy ta'sirini kuchaytirishning istiqbolli yo'nalishlari: uzluksiz ta'lim dasturlarini, qisqa muddatli yuqori ixtisoslashtirilgan o'quv dasturlarini joriy etish; jamiyatda axborot va innovatsion madaniyatlarni shakllantirish; innovatsion g'oyalarni shakllantirish va ularni iqtisodiyotning real sektorida tijoratlashtirish; innovatsion va axborot infratuzilmalarini rivojlantirish samaradorligini oshirish usullaridan iborat ekanligi ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, infratuzilma, mehnat resurslari, ta'lim xizmatlari, oliy ta'lim xizmatlari, kadrlar salohiyati, innovatsion iqtisodiyot, innovatsion faollik, ijtimoiy investitsiya.

Abstract: Promising areas for enhancing the positive impact of higher education on the development of the digital economy: implementation of continuing education programs, short-term highly specialized training programs; formation of information and innovation culture in society; generation of innovative ideas and their commercialization in the real sector of the economy; It has been scientifically proven that this is a method for increasing the efficiency of development of innovation and information infrastructures.

Key words: digital economy, infrastructure, labor force, educational services, higher education services, human resources, innovative economy, innovative activity, social investments.

Аннотация: Перспективные направления усиления положительного влияния высшего образования на развитие цифровой экономики: внедрение программ непрерывного образования, краткосрочных узкоспециализированных программ обучения; формирование информационной и инновационной культуры в обществе; генерация инновационных идей и их коммерциализация в реальном секторе экономики; Научно доказано, что она состоит из методов повышения эффективности развития инновационной и информационной инфраструктур.

Ключевые слова: цифровая экономика, инфраструктура, трудовые ресурсы, образовательные услуги, услуги высшего образования, кадровый потенциал, инновационная экономика, инновационная деятельность, социальные инвестиции.

KIRISH

Jahonda ta'lim xizmatlarining sifat darajasini oshirishda uni rivojlantirish shakllarini takomillashtirish, har qanday sharoitda sohaning ishlab chiqarishni ta'minlash, xizmatlar sifatini oshirish masalalariga ustuvor darajada qaralmoqda. Amalga oshirilgan tadqiqotlar tarkibida raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatish sohalarini ustuvor rivojlantirish, mehnat natijadorligini e'tiborga olgan holda xizmat ko'rsatish turlarini kengaytirish va hajmini oshirish kabi yo'nalishlardagi ilmiy izlanishlar muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Oliy ta'lim xizmatlarini rivojlantirish, oliy ta'lim xizmatlar turlarini ko'paytirish, sifatini yaxshilash, sohada yangi ish o'rinlarini yaratish va kambag'allikni qisqartirish evaziga aholi farovonligini oshirishga qaratilgan islohotlar amalga oshirilib nuayyan natijalarga erishilmoqda.

Zamonaviy raqamli iqtisodiyotning shakllanishi har bir sohada transformatsiyani talab qilmoqda, xususan, oliy ta'lim tizimi ham bu jarayonning muhim ishtirokchisi hisoblanadi. Raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonlarini optimallashtirish, bilimlar almashinuvini tezlashtirish va sifatli ta'lim xizmatlarini taqdim etishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Shu bilan birga, oliy ta'lim muassasalari raqamli iqtisodiyot uchun zarur bo'lgan raqamli savodxonlik, IT-ko'nikmalar, tahliliy fikrlash kabi kompetensiyalarni shakllantirishda asosiy rol o'ynaydi. Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida oliy ta'lim xizmatlarining o'rni, mavjud muammolar va istiqbollari tahlil qilinadi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'lim tizimida yangi innovatsion xizmat turlarini keng joriy etish, bu sohada tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish masalasi o'ta muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, oliy ta'lim muassasalarining moddiy-texnika bazasini tubdan yangilash va modernizatsiyalash, ularni innovatsion o'quv va ilmiy-laboratoriya jihozlari bilan ta'minlash, raqobatbardosh yuqori malakali kadrlar tayyorlash yo'nalishlari va mutaxassisliklarini

maqbullashtirish, ta'lim standartlarini takomillashtirish, o'qitishning yangi innovatsion shakllarini joriy etish, kadrlar mehnatini rag'batlantirish milliy iqtisodiyot soha va tarmoqlarida oliy ma'lumotga ega mutaxassislarni tayyorlash sifatiga tubdan o'zgarish kiritish imkonini beradi.

Shuningdek, bu borada hukumat doirasida "Oliy ma'lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirishda iqtisodiyot sohalari va tarmoqlarining ishtirokini yanada kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qaror qabul qilindi.

Yangi O'zbekistonda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning strategik yo'nalishlaridan biri sifatida oliy ta'lim tizimini takomillashtirish ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilandi. Bunda OTMlarning maqsadlari talabalarga innovatsion va muammoli masalalarni yecha oladigan oliy ta'lim berishga qaratildi. O'zbekiston Respublikasida oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risidagi Farmoniga muvofiq, konsepsiya uzoq muddatli maqsadlar va vazifalarni o'z ichiga olib, oliy ta'limning istiqbolda rivojlantirish strategiyasini amalga oshirishni nazarda tutadi. Shunga ko'ra, milliy iqtisodiyot barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun bir vaqtning o'zida kadrlar salohiyatini oshirish, inson kapitalini rivojlantirish bilan bog'liq muammolarni hal etish masalasi dolzarb hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Oliy ta'lim xizmatlari va oliy ta'lim xizmatlari orqali ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotga erishish bo'yicha bir qancha xorijlik iqtisodchi olimlar tomonidan ilmiy-amaliy tadqiqotlar olib borilgan. V. Xyuit va Kleyton [1], M.Porter, D.J.Brennan va boshqalarning tadqiqotlari shular jumlasidandir. Ushbu olimlar asosan oliy ta'lim xizmatlarining nazariy asoslarini, uni rivojlantirishning amaliy muammolarini tadqiq etgan. Shunday qilib, Respublikamiz iqtisodchi olimlaridan M.Q.Pardayev [2], Xaydarov B. X., Saitov S. A. [3] Savriyevich Q. S., [4] Yo'ldoshmaxmudov S, [5] Rakhimov Z. O., [6] Rasulev D.[7] R.X.Ayupov, M.Q.Abdullayev[8], Kamola Abdukadirova, A.T.Tojiboyev, Sh.A.Quldoshev va boshqalar mamlakatimizda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish va oliy ta'lim xizmatlarini rivojlantirishning nazariy-uslubiy masalalari, oliy ta'lim xizmatlari sifatini oshirishning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatini, oliy ta'lim xizmatlarida bozor munosabatlarining shakllanishi, oliy ta'lim xizmati samaradorligi ko'rsatkichlariga ta'siri bo'yicha tadqiqot ishlarini olib borishgan.

Raqamli iqtisodiyot – bu jarayonlarni tahlil qilish natijalaridan foydalanish va katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash asosida turli xildagi, texnologiyalar, asbob-uskunalar, tovar va xizmatlarni saqlash, sotish va yetkazib berish samaradorligini jiddiy ravishda oshirishga imkon beradigan, raqamli texnologiyalarga asoslangan elektron biznes va elektron tijorat bilan chambarchas bog'liq iqtisodiy faoliyat, hamda shu faoliyat natijasida ishlab chiqariladigan va sotiladigan raqamli tovarlar, xizmatlar yig'indisidir. Ba'zida u internet iqtisodiyoti, yangi iqtisodiyot yoki veb-iqtisodiyot degan terminlar bilan ham ifodalanadi[3].

Birinchi marta 1995 yilda amerikalik dasturchi Nikolas Negroponte "Raqamli iqtisodiyot" terminini amaliyotga kiritgan bo'lsa, hozirda bu istilohni butun dunyodagi siyosatchilar, iqtisodchilar, jurnalistlar, tadbirkorlar – deyarli barcha qo'llamoqda[5]. "Raqamli iqtisodiyot" tushunchasi nisbatan yangi va juda muhim hodisadir. Raqamli iqtisodiyotning ko'plab ta'riflari mavjud bo'lib, quyida ulardan ayrimlarini keltirdik:

Raqamli iqtisodiyot – raqamli axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishga asoslangan iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy munosabatlar tizimi. Raqamli iqtisodiyot internet orqali, elektron tijorat orqali tovarlar va xizmatlar savdosiga imkon beradi va uni amalga oshiradi. Raqamli iqtisodiyot uchta tarkibiy qismni o'z ichiga oladi: infratuzilma (qurilmalar, dasturiy ta'minot, telekommunikatsiya va boshqalar), elektron biznes (raqamli jarayonlar, tashkilotlarda) va elektron tijorat (tovarlarni onlayn sotish)[6].

Raqamli iqtisodiyot – bu xo'jalik faoliyati, bunda ishlab chiqarishning asosiy omili raqamli ma'lumotlarni ishlab chiqarish, katta hajmlarni qayta ishlash va tahlil natijalaridan foydalanish bo'lib, ular an'anaviy boshqaruv shakllariga nisbatan har xil turdagi mahsulotlar, texnologiyalar, asbob-uskunalar, saqlash, sotish, etkazib berish samaradorligini sezilarli darajada oshirishi mumkin[4].

Raqamli iqtisodiyotga bo'lgan qiziqish jamiyat va iqtisodiyotda ro'y bergan jiddiy o'zgarishlar tufayli sezilarli darajada o'sdi. Zamonaviy texnologiyalar va platformalar mijozlar, hamkorlar va davlat tashkilotlari bilan shaxsiy muloqotni minimallashtirish hisobiga korxonalar va jismoniy shaxslarga xarajatlarni qisqartirishga yordam berdi, shuningdek, o'zaro muloqotni yanada tez va oson yo'lga qo'yishga imkoniyat yaratdi. Natijada tarmoq resurslariga asoslangan, raqamli yoki elektron iqtisodiyot paydo bo'ldi.

Hozirgi kunda dunyoda raqamli iqtisodiyotning umumiy bir tushunchasi mavjud emas, shu qatori xizmatlar sohasida ham raqamli iqtisodiyotning aniq ta'rifi keltirilmagan. Lekin, uning ko'plab ta'riflari keltirilib o'tilgan. Raqamli iqtisodiyot – jarayonlarni tahlil qilish natijalaridan foydalanish va katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash asosida turli xildagi ishlab chiqarishlar, texnologiyalar, asbob-uskunalar, tovarlar va xizmatlarni saqlash, sotish va yetkazib berish samaradorligini jiddiy ravishda oshirishga imkon beradigan va raqamli ko'rinishdagi ma'lumotlar asosiy ishlab chiqarish omili deb sanalgan xo'jalik faoliyatidir.

Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish jarayonlari innovatsion omillar bilan belgilanadi, bu: innovatsion salohiyat, xo'jalik yurituvchi subyektlarning innovatsiyalarni qabul qilish qobiliyati va ochiqligi, g'oyalarni tijorat bosqichiga olib chiqish qobiliyatini bildiradi. Jozibador innovatsiyalar va boshqalar Shu bilan birga, xo'jalik yurituvchi subyektlarning moslashuvchan tashkiliy tuzilmalarni yaratish va ularning innovatsiyalarini ta'minlash qobiliyati muhim ahamiyatga ega. Bu ta'lim, fan va innovatsiyalar sohalarida tarmoqlararo hamkorlikning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish imkonini beradi, shuningdek, universitetlar va biznesning birgalikdagi sa'y-harakatlari bilan amalga oshirilayotgan ta'lim dasturlari samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston oliy ta'lim tizimi 2017-yildan boshlab bosqichma-bosqich raqamlashtirish jarayoniga o'ta boshladi. Bu yo'nalishda amalga oshirilgan islohotlar oliy ta'lim muassasalarida zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish, elektron darsliklar va masofaviy ta'lim platformalarini rivojlantirish, shuningdek, ta'lim jarayonlarini avtomatlashtirish kabi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi.

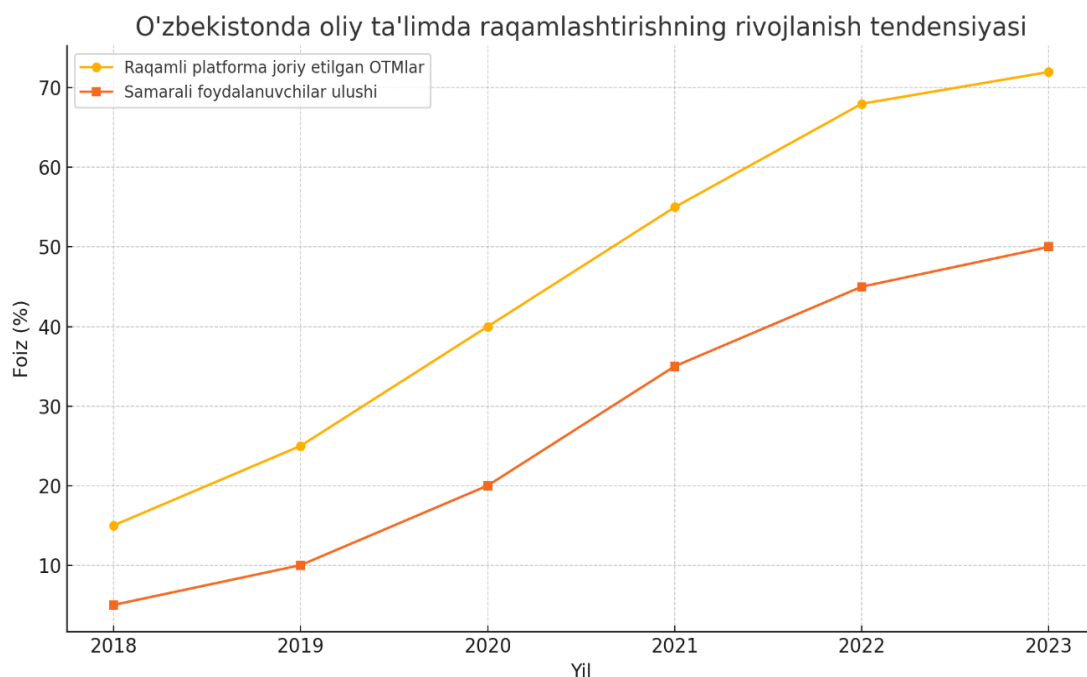
Tahlillar shuni ko'rsatadiki, 2023-yilga kelib, O'zbekistondagi oliy ta'lim muassasalarining 72% ida raqamli platformalar (masalan, Moodle, Ziyonet, EdX kabi) joriy qilingan. Bu 2018-yildagi 15% ko'rsatkichga nisbatan keskin o'sishni anglatadi. Shu bilan birga, samarali foydalanuvchilar ulushi 2018-yildagi 5% dan 2023-yilda 50% gacha oshgan, bu esa raqamli savodxonlik darajasining o'sayotganidan darak beradi. Raqamlashtirishdan eng ko'p foyda ko'rgan yo'nalishlar bu – axborot texnologiyalari, iqtisodiyot, texnika va tibbiyot fakultetlaridir. Aksariyat universitetlar o'zining axborot tizimlariga ega bo'lishga intilmoqda: bu esa boshqaruv jarayonlari va o'quv jarayonining avtomatlashtirilishini ta'minlamoqda. Biroq mavjud muammolar ham e'tibordan chetda qolmaydi: internet infratuzilmasining notekis rivojlanishi, ayniqsa, viloyatlarda, talaba va o'qituvchilarning raqamli ko'nikmalaridagi farqlar, oliy ta'limda raqamli kontent (elektron darsliklar, interaktiv modullar) yetishmasligi, akademik xodimlar o'rtasida raqamli texnologiyalardan foydalanish motivatsiyasining pastligi.

Oliy ta'lim xizmatlari raqamli iqtisodiyotning asosiy resursi bo'lgan inson kapitalini tayyorlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Raqamli ta'lim infratuzilmasining rivojlanishi nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki mintaqaviy va global raqobatbardoshlikni kuchaytiradi. Shu bilan birga, mavjud muammolar – infratuzilma yetishmovchiligi, pedagoglar va talabalar o'rtasidagi raqamli tafovut, metodik ta'minotning sustligi – raqamli transformatsiyaning to'liq amalga oshishiga to'sqinlik qilmoqda. Buning isbotini ushbu 1-chizmada ko'rish mumkin.

1-Jadval. O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida raqamlashtirish holati (2018–2023).

Yil	Raqamli platforma joriy qilgan	Samarali foydalanuvchilar ulushi (foizda)
2018	15	5
2019	25	10
2020	40	20
2021	55	35
2022	68	45
2023	72	50

Raqamli platformalarni joriy etish sur'atlari 1-chizma[9] 2018-yildan 2023-yilgacha 57 foizlik o'sish kuzatilgan. Raqamli platformalar joriy etilgan OTMlar soni har yili barqaror tarzda ortib borgan. Ayniqsa, 2020–2022 yillarda o'sish sur'ati yuqori bo'lgan: bu davr pandemiya sharoitida masofaviy ta'lim tizimlarini keng joriy etish bilan izohlanadi. Samarali foydalanuvchilar ulushi (studentlar va o'qituvchilar) 2018-yilda atigi 5% foydalanuvchi samarali ishlagan, bu raqam 2023-yilda 50% ga yetgan. Bu degani, raqamli tizimlar joriy etilishi bilan birga foydalanuvchilar ularni samarali ishlatish bo'yicha ko'nikmalarga ega bo'la boshlagan. 2020–2021 yillardagi keskin sakrash (20% → 35%) pandemiya sababli foydalanuvchilarning tezlikda raqamli savodxonlikka moslashganini ko'rsatadi. Raqamlashtirish nafaqat texnik joriy etish bilan, balki foydalanuvchilarning ulardan foydalanish madaniyatiga ham bog'liq. Samarali foydalanish darajasi har doim joriy etilgan platformalardan past bo'lib qolmoqda – bu esa raqamli ta'limda sifatli foydalanish muammosi mavjudligidan dalolat beradi. Kelgusi strategik vazifa – raqamli vositalardan foydalanish bo'yicha foydalanuvchilarning malakasini oshirish.

2-chizma.

Yuqoridagi 2-chizma[10] ma'lumotlariga ko'ra, raqamli platforma joriy etilgan OTMLar 2018-yilda atigi 15% OTMda raqamli platforma mavjud bo'lgan. Bu ko'rsatkichlar 2019-yilda 25%, 2020-yilda 40%, 2021-yilda 55%, 2022-yilda 68%, va 2023-yilda 72% ga yetgan. Oliy ta'limda raqamlashtirishning rivojlanish tendensiyasi barqaror o'sish trendini ko'rsatadi. O'zbekistonda oliy ta'lim muassasalari tobora ko'proq raqamli tizimlarga o'tmoqda. Samarali foydalanuvchilarning ulushi 2018-yilda atigi 5% ni tashkil etgan, 2023-yilda esa 50% ga yetgan. Eng katta o'sish 2020–2021 yillarda kuzatilgan (20% → 35%), bu pandemiya ta'siri bilan bog'liq bo'lishi mumkin, chunki shu davrda masofaviy ta'lim keng joriy etilgan edi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, mamlakatimizda oliy ta'lim tizimi bosqichma-bosqich raqamlashtirilmoqda. Ya'ni, elektron kutubxonalar, LMS (Learning Management System) tizimlari, masofaviy ta'lim platformalari keng joriy etilmoqda. Raqamli ta'lim xizmatlariga talab ortmoqda, ayniqsa pandemiyadan keyin bu ehtiyoj keskin oshdi. Oliy ta'lim muassasalarining 72% da raqamli platformalar joriy etilgan bo'lsa-da, ulardan samarali foydalanish darajasi o'rtacha 40-50% ni tashkil etmoqda. Talabalar va o'qituvchilarning raqamli savodxonligi darajasida sezilarli tafovutlar mavjud.

2-jadvalda raqamli iqtisodiyot rivojlanishiga ta'sir etuvchi asosiy ichki va tashqi omillar SWOT tahlil usulida ko'rsatilgan.

Kuchli jihatlar (Strengths)	Zaif jihatlar (Weaknesses)
Mamlakatda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha davlat darajasida islohotlar olib borilmoqda.	Ko'plab tarmoqlarda raqamli texnologiyalarning joriy etilmaganligi
Raqamli infratuzilmani yaratish va modernizatsiya qilishga qaratilgan hukumat dasturlari mavjud.	Yuksak malakali IT mutaxassislar yetishmovchiligi
Elektron hukumat (e-Government) tizimi orqali davlat xizmatlarining raqamlashtirilishi kuchaymoqda.	Yagona axborot platformasining mavjud emasligi
Raqamli savodxonlikni oshirishga qaratilgan tashabbuslar boshlangan.	Oliy ta'lim muassasalarida talabalarning soha bo'yicha kompyuter dasturlaridan bilimlari pastligi
Yoshlar axborot texnologiyalariga qiziqish bildirmoqda.	Internet tezligi va sifati yetarli darajada emas, Raqamli texnologiyalarni barcha sohalarda joriy etish sur'ati sustligi.
Imkoniyatlar (Opportunities)	Tahdidlar (Threats)
Innovatsion texnologiyalar va startap loyihalarni joriy qilish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish imkoniyati.	Kadrlar tayyorlashdagi sustkashlik raqamli o'zgarishlarning sekinlashuviga olib kelishi mumkin

Davlat organlari va xususiy sektor o'rtasida raqamli sohalarda hamkorlikni kuchaytirish orqali rivojlanishni tezlashtirish.	Texnologik infratuzilmaning sust rivojlanishi natijasida global raqamli raqobatda ortda qolish xavfi.
Tashqi investorlar va xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda zamonaviy texnologiyalarni jalb etish.	Innovatsion g'oya va ishlanmalarning yetarlicha moliyaviy qo'llab-quvvatlanmasligi.
Ta'lim tizimini raqamlashtirish orqali yosh avlodni zamonaviy texnologiyalar bilan erta tanishtirish va tayyorlash.	Aholining ayrim qatlamlarida raqamli savodxonlikning pastligi tufayli yangi texnologiyalarning keng qamrovda joriy etilmasligi
"Smart city" va "e-learning" kabi raqamli loyihalarni keng joriy etish.	Xavfsizlik va maxfiylikka oid raqamli tahdidlar

Yuqorida ko'rib o'tilganlardan xulosa qiladigan bo'lsak, raqamli iqtisodiyot bu - gibril iqtisodiyotdir. Bu axborot-kommunikatsiya va moliya texnologiyalarining rivojlanganligi, shuningdek, birgalikda gibril turizm va xizmat ko'rsatishdagi barcha iqtisodiy faoliyat sub'ektlari – tovarlar va xizmatlar yaratish, taqsimlash, ayirboshlash, iste'mol qilish jarayoni obyektlari, sub'ektlarining to'laqonli o'zaro aloqa qilish imkoniyatini ta'minlaydigan infratuzilma ochiqligi tufayli mavjud bo'lishi mumkin.

Oliy ta'limning raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish jarayonlariga konstruktiv ta'sirini kuchaytirish universitetlarni kuchli innovatsiyalar va transfer markazlariga aylantirishni talab qiladi. Oliy ta'lim muassasalari o'z faoliyatining an'anaviy va zamonaviy faoliyat va funksiyalariga muvofiq o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda o'zgarishlarning harakatlantiruvchi kuchiga aylanishi kerak. Xususan, an'anaviy funksiyalar - o'quv, uslubiy va ilmiy-tadqiqot funksiyalari jamiyatning hozirgi va kelajakdagi talablariga imkon qadar mos bo'lishi kerak. Universitetlar globallashtirish dunyoning dolzarb tendensiyalari va muammolariga e'tibor qaratgan holda zamonaviy – innovatsion, tadbirkorlik, xalqaro funksiyalarni samarali amalga oshirishni tashkil etish yo'nalishida o'z faoliyatini faollashtirishi maqsadga muvofiqdir. Tez globallashtirish sharoitida universitet bitiruvchilarining kompetensiyalari va bilimlariga qo'yiladigan talablar o'zgarib borayotganini tushunish muhimdir. Bitiruvchilarning xalqaro mehnat bozorida yuqori raqobatbardoshligini ta'minlash oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilini o'qitishga kompleks yondashuvni joriy etishni taqozo etadi. Ushbu yondashuv ikkalasini ham o'z ichiga olishi kerak: talabalar tomonidan ingliz tilini chuqur o'rganish va ingliz tilida maxsus fanlarni o'qitish.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa sifatida shuni aytish mumkinki, OTMLarda raqamli platformalar joriy etilishi foydalanuvchilarning samarali ishtirokini oshirishga xizmat qilmoqda. Samarali foydalanuvchilar ulushining keskin o'sishi, ayniqsa 2020–2022 yillarda, raqamli infratuzilma va ta'lim texnologiyalariga bo'lgan ehtiyoj va e'tibor oshganini ko'rsatadi. 2023-yilda raqamlashtirish sur'ati biroz sekinlashgan, bu ehtimol joriy etilgan tizimlar soni optimal chegaraga yaqinlashgani yoki sifatli foydalanishga e'tibor kuchayganini anglatadi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'lim xizmatlari transformatsiyasi muqarrar bo'lib, bu jarayon sifatli inson kapitalini shakllantirish, iqtisodiy o'sishni jadallashtirish va innovatsion rivojlanishga xizmat qiladi. O'zbekiston oliy ta'lim tizimi bu borada ijobiy harakatlar qilmoqda, ammo mavjud kamchiliklarni bartaraf etish orqali raqamli iqtisodiyot talablariga to'liq javob beradigan ta'lim tizimi yaratish zarur.

Raqamli iqtisodiyotni shakllantirishda oliy ta'lim xizmatlarining ulushini oshirish uchun kelgusida quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Ya'ni, oliy ta'lim muassasalarida raqamli savodxonlik kurslarini majburiylashtirish, mahalliy va xalqaro texnologik kompaniyalar bilan hamkorlikda raqamli platformalarni takomillashtirish, raqamli ta'lim bo'yicha milliy strategiya ishlab chiqish va uning ijrosini nazorat qilish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- Hewitt, F., & Clayton, M. (1999). Quality and complexity lessons from English higher education. *International Journal of Quality & Reliability Management*, 16(9), 838-858.
- Пардаев М.Қ., ва бошқалар. Таълим хизматлари ва уларнинг самарадорлигини ошириш масалалари. Монография. "Инновацион ривожланиш нашриёт матбаа уйи", 2020. 256 б.
- Xaydarov B. X., Saitov S. A. Raqamli iqtisodiyot tushunchasi, afzalliklari amaliy ahamiyati va xorijiy tajriba //Academic research in educational sciences. – 2022. – T. 3. – №. 5. – S. 151-156.
- Savriyevich Q. S. KIBERXAVFSILIK-RAQAMLI IQTISODIYOTNING MUHIM SHARTI //Proceedings of International Educators Conference. – 2023. – T. 2. – №. 1. – S. 159-163.
- Yo'ldoshmaxmudov S. et al. DIGITAL ECONOMY DEVELOPMENT PROSPECTS //Science and Innovation. – 2022. – T. 1. – №. 8. – S. 951-955.
- Rakhimov Z. O. The importance of the development of the digital economy in the field of tourism in Uzbekistan

7. Rasulev D. XXI ASRDA JAHON IQTISODIYOTIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O‘RNI //Arxiv nauchnix issledovaniy.
8. Gulyamov S.S., Ayubov R.X., Abdullaev M.Q. Raqamli iqtisodiyot – kadrlar tayyorlashning dolzarb yo‘nalishlari. “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy electron jurnal, №1, 2020 y. 186-198 betlar.
9. O‘zbekiston oliy ta‘lim muassasalarida raqamlashtirish holati. O‘zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo‘mitasi. 2018–2023 yillar
10. O‘zbekiston Respublikasida raqamlanishning rivojlanish tendensiyasi. O‘zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo‘mitasi. 2018-2023 yillar

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>